

פגיוני לוי יצחק תפלת שיחרית

ליקוט מתורתו של
כ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל וכו'

ר' לוי יצחק
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
שניאורסאהן

יוצא לאור לקראת ה"יאָרצייט" הראשון של
מורת בלומא ז"ל ראסקין

ד' אייר, ה'תשס"ז
שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושבע לבריאה

חילו מלפניו כל הארץ

פסוק זה הוא בדברי הימים (א טז, ל), ובתהלים (צו, ט) כתיב חילו מפניו כל הארץ.

וההפרש בזה יש לומר,

כי הנה הארץ, קאי על מלכות, כידוע שמלכות נקראת ארץ, וכל הארץ, הוא יסוד דמלכות, כידוע שיסוד נקרא כל.

והנה חילו הוא יראה, שיראה הוא בחינת גבורות, והוא במלכות, הנקראת אשה יראת ה', ובניניה מהגבורות.

והנה הגבורות שמקבלת מלכות, יש בזה שני בחינות (עץ חיים שער הירח פ"ג, עיין שם היטב),

א', מה שמקבלת הגבורות מז"א, והוא למלכות דמלכות,

ב', מה שמקבלת הגבורות מבינה עצמה, והוא ליסוד דמלכות.

וזהו ההפרש בין חילו מפניו כל הארץ, לחילו מלפניו כל הארץ.

חילו מפניו כל הארץ, הוא מה שמלכות יראת מז"א, כי מז"א נמשכו

לה הגבורות, והיינו כל הארץ קאי על מלכות דמלכות,

(כי מה שנאמר לעיל שכל הארץ קאי על יסוד דמלכות, הכוונה הוא

יסוד דמלכות בכלל, שבכלל זה גם מלכות דמלכות),

והיא יראת מפניו מז"א, מפני ר', שו' קאי על ז"א.

וחילו מלפניו כל הארץ, הוא מה שהמלכות יראת מבינה, כי מבינה

נמשכו לה הגבורות,

והיינו כל הארץ, קאי על יסוד דמלכות, והיא יראת מלפניו, היינו

מלפני וקודם דו' דז"א, היינו בינה.

והראשי תיבות בשניהם, חילו מלפניו כל הארץ, חילו מלפניו כל

הארץ, הוא חכמה,

כי חילו, יראה, שייך לחכמה, כמו שכתוב ראשית חכמה יראת ה'.

(ליקוטים ואגרות עמ' תיא)

ב"ה

פתח דבר

בקשר ליום ה"אצרייט" הראשון של אמנו מרת בלומא ז"ל ראסקין - ד' אייר - הננו מוציאים לאור קונטרס "פניני לוי יצחק - תפלת שחרית", מלוקט מתורתו של כ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל וכו' ר' לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן, אביו של כ"ק אדמו"ר זי"ע.

יצוין, שגיסה, יבלחט"א, הרה"ח ר' משה שי' קצנלנבויגן, זכה להוציא חלק מכתבי היד של ר' לוי יצחק מאחורי מסך הברזל. וזכות הרבים תלויה בו.

עבודת הליקוט והעריכה נעשתה בידי חתנה, הרה"ת ר' אלתר אלי' שי' הכהן פרידמאן, שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע בעיר הקודש צפת תובב"א.

בתור הוספה באו קוים קצרים לתולדות חייה ולדמותה של אמנו ע"ה.

יהא קונטרס זה נר זכרון צנוע לזכרה, ובקרוב ממש נזכה לקיום היעוד "והקיצו ורננו שוכני עפר", והיא בתוכם, וכ"ק אדמו"ר נשיאנו בראשינו, אמן כן יהי רצון.

המשפחה

ד' אייר ה'תשס"ז
לונדון, אנגליה

אל נקמות ה'

גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות, שנאמר כי אל דעות ה' . .
גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות, שנאמר אל נקמות ה' (ברכות לג,
(א).

השמות אל הוי' שייכים לדעת, המחבר בינה וז"א,
שם אל, בבינה, ג' יודי"ן וא' דס"ג,
ושם הוי', בז"א (בפרט בתפארת דז"א),
ודעת מחברם.

או יתפרש אל, בחכמה ובינה,
אל"ף, מלשון אולפנא, הוא חכמה,
למ"ד, מלשון לימוד, בבינה,

ודעת, שפירושו התחברות, מחבר חכמה ובינה, אל, לז"א, הוי'.
א"ל הוי"ה, פשוט נ"ז, ובמילוי, קפ"ה רל"ב, כי בהוי' יש ד' מילואים,
ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ביחד הוא מספר דע"ת במכוון.

והנה, בדעת הוא שם אהו"ה, בד' מילואיו (עיין לקוטי תורה להאריז"ל
בפסוק מקצו"ת הארץ) הוא מספר נקמו"ת במכוון.

(וכשתצרף אהו"ה פשוט למילואיו, יהיה מספר תרי"ג במכוון, כי
תרי"ג מצות, מצות עשה ומצות לא תעשה, הם מדעת, מחדס וגבורה
שבדעת. וכן מש"ה רבינו, ששרשו מדעת, הוא מספר תרי"ג).

לכן נקמות ניתן בין שמות הללו שבדעת.

(ליקוטים ואגרות עמ' סו)

לה' הישועה, על עמך ברכתך סלה

ישועה הוא בנצח,

והראיה משיתא סדרי משנה, שהם אמונת עתך חסן ישועות חכמה

ודעת (שבת פרק במה מדליקין),

וידוע שהו' סדרי משנה הם לנגד הו' מדות, אם כן ישועות, שהוא
הרביעי, הוא לנגד נצח,

וכן הוא בהדיא בתיקוני זהר (בהקדמה ז, א ד"ה דרגא שתיתאה, הובא
בקהלת יעקב מערכת ישועות).

וכן, מצמיח ישועות הוא בנצח (מרום וקדוש, כתר וחכמה כו' עד
מצמיח ישועות, נצח).

(ועיין ממעלת הנצח בלקוטי תורה ד"ה למנצח על השמינית).

והיינו לה' הישועה, שישועה הוא בחינת נצח,

על עמך ברכתך סלה, שסלה הוא בחינת נצחיות, והיינו גם כן נצח,
שפירושו נצחיות, וכמאמר רז"ל כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו
הפסק.

(הערות לזהר ב עמ' שיט)

יהי חסדך ה' עלינו, כאשר יחלנו לך

היינו אתערותא דלעילא שהוא רק כפי אופן האתערותא דלתתא,
לא יותר,

רק כאשר יחלנו, כפי האופן שיחלנו, ולא יותר.

ומה שנקרא זה בשם חסד, הרי זהו שילום שכר,

הוא כי מי הקדימני ואשלם.

ועוד, כי אלמלא עוזרו אין יכול לו, ולכן מה שמשלמים שכר הוא
רק בדרך חסד.

(ועיין בבוך שיר השירים ד"ה אני חומה, בפירוש ולך ה' חסד כי אתה תשלם

לאיש כמעשהו).

(ליקוטים ואגרות עמ' קיא)

בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם

מִן הָעוֹלָם, בִּינָה, עֲלָמָא דַּאֲתַכְסִּיא,

וְעַד הָעוֹלָם, מַלְכוּת, עֲלָמָא דַּאֲתַגְלִיא,

וְהַהֲמַשְׁכָּה הוּא עַל יְדֵי ז"א שְׂבָאֲמַצֵּעַ, שֶׁהוּא הַמַּחְבֵּר,

וְהוּא עַל יְדֵי תַּפְאֶרֶת וִיסוּד דְּז"א,

כִּי תַּפְאֶרֶת הוּא יַעֲקֹב, בְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן הַמְּבַרִּיחַ מִן הַקֶּצֶה דְּבִינָה אֶל

הַקֶּצֶה דְּמַלְכוּת,

וְכֵן עַל יְדֵי יִסּוּד, יוֹסֵף, שִׁכְתּוּב בּו עַד תַּאוּת גְּבֻעוֹת עוֹלָם, הוּא יִסּוּד,

הַנִּקְרָא עַד, הַמַּחְבֵּר הַתְּרִין עֲלָמִין דְּבִינָה וּמַלְכוּת (זח"א רמז, ב).

זֶהוּ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, שְׁתִּיבַת וְעַד הוּא בֵּין שְׁנֵי הָעוֹלָם,

וְעַד, קָאִי עַל תַּפְאֶרֶת וִיסוּד,

ו', תַּפְאֶרֶת,

עַד, יִסּוּד,

וְגוֹף וּבְרִית כַּחַד חֲשִׁבִּינָן, לִכְן הֵם בְּתִיבָה אַחַת, וְעַד.

(הַעֲרוֹת לַזֶּהר א עמ' קכ)

מִזְמוֹר לְתוֹדָה . . קָעוּ בִּי ה' הוּא אֱלֹהִים

בְּתוֹדָה כְּתִיב הַלְשׁוֹן דִּידִיעָה,

וְהוּא מַצֵּד שְׁבַתוֹדָה יֵשׁ לַחַם חֲמִץ דּוּקָא, כִּי יִדִיעָה, שֶׁהוּא דַּעַת

וְהַשְׁגָּה, הוּא בְּלַחַם חֲמִץ דּוּקָא, שִׁישׁ בּו טַעַם. מַה שְּׁאִין כֵּן לַחַם דְּמַצָּה אֵין

בּו טַעַם, וְהוּא בַּחֲנִינָת אֲמוֹנָה, מִיכְלָא דְּמַהֲיֻמְנוּתָא.

וְכֵן בְּשִׁבְעוֹת, שְׂאז הוּא בַּחֲנִינָת וִידַעַת אֶת הוּי', בַּחֲנִינָת דַּעַת (מַה

שְׁאִין כֵּן בְּפִסְחָה הוּא וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְּאַמוֹנָה), אַז הוּא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּחֲמִץ.

(הַעֲרוֹת לַזֶּהר ב עמ' קעג)

אֲשֶׁרִי

אֵיתָא בְּזֹהֵר (זח"ג רכח, ב), שְׁצִרִיךְ לֹמֵר ג' פַּעֲמִים תַּהֲלָה לְדוֹד בְּכָל יוֹם, שְׁנִים מֵהֶם חוּבָה בְּשִׁבִּיל שְׁנֵי פַעֲמִים מְזוּנוֹת בְּכָל יוֹם, וְאַחַד רַק בְּגִין שְׂבַחָא, וְהוּא פּוֹתַח אֶת יָדֶיךָ.

הַג' פַּעֲמִים תַּהֲלָה לְדוֹד שְׁצִרִיךְ לֹמֵר, הֵם כְּמוֹ בַּחֲנִינָת חַג"ת, וְכְמוֹ הַג' תַּפְלוֹת, שְׂאֲבוֹת, חַג"ת, תַּקְנוֹם,

וְשְׁנִים מֵהֶם חוּבָה, הוּא כְּמוֹ ב' פַּעֲמִים מְזוּנוֹת בְּכָל יוֹם בְּעֶרֶב וּבִבְקָר, וְכְמוֹ שְׁנֵי תַּפְלוֹת דְּמִנְחָה וּשְׁחֲרִית, דִּיצְחָק וְאַבְרָהָם, הֵם חוּבָה,

וְאַחַד רַק בְּגִין שְׂבַחָא, הוּא כְּמוֹ וְעַל דֶּרֶךְ תַּפְלַת עֲרִבִית רְשׁוּת, שְׁתִּיקְנָה יַעֲקֹב.

וְעִנִּין מַה שֶּׁהָאֹמֵר ג' פַּעֲמִים תַּהֲלָה לְדוֹד הוּא בְּרַעַלְמָא דַּאֲתִי (זֶהר שם),

כִּי עֲלָמָא דַּאֲתִי הוּא בִּינָה, וְהֵם י"ש עֲלָמִין דְּבִינָה, שְׁנַמְשָׁכִים בַּחַג"ת,

אַךְ חוּבָה הוּא רַק ב' פַּעֲמִים,

כִּי הִי"ש עֲלָמִין הֵם ר"ז, או"ר, בְּקָר דְּאַבְרָהָם, מִימִינָא,

וְק"ג, מִסְפֵּר מִנְחָה, מִשְׁמַאֲלָא דִּיצְחָק (זח"ב קסו, ב), וְעִיִּין בְּהַגְהוֹת מִהֲרַח"ו שם).

וּמַעֲלַת תַּהֲלָה לְדוֹד מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַּא"ב, בְּכ"ב אוֹתִיּוֹת, וִישׁ שֵׁם מְזוּנִי

(כְּדַאֲתָא בְּמַסַּכַת בְּרַכּוֹת),

הוּא כִּי הַכ"ב אוֹתִיּוֹת שִׁיכִים לִי"ש עֲלָמִין דְּבִינָה, כְּמוֹ שִׁכְתּוּב וִישְׁכֹּב

בְּמַקּוֹם הַהוּא, יִשְׁכֹּב הוּא י"ש כ"ב.

וְכֵן מְזוּנוֹת נִמְשָׁכִים מְבִינָה, שְׁלַחַן בְּצִפּוֹן,

וּפְתוּרָא דְּבֵר נֵשׁ מְזַכֵּי לִיָּה לְמִיכָל עַל פְּתוּרָא אַחֲרָא בְּעִדּוּנָא דֶּהֱהוּא

עֲלָמָא (זח"ב קנו, ב).

וְדוֹד תִּיקָן שְׁלַחַן, כְּמוֹ שְׁאֹמֵר תַּעֲרוּךְ לְפָנֵי שְׁלַחַן גו' (זח"ב קלג, א),

זֶהוּ תַּהֲלָה לְדוֹד, לְדוֹד דּוּקָא.

(הַעֲרוֹת לַזֶּהר ב עמ' תמד)

אֲשֶׁרִי הָעַם שְׂכֵכָה לוֹ, אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁה' אֱלֹהֵיוֹ

בהאי יומא נפקי ישראל ברשימו דמלכא בתושבחתא דהלילא, עאלין בסכה אתרוג בשמאלא לולב בימינא, חמאן כולהו דישראל רשימין ברשימין דמלכא קדישא, פתחי ואמרי, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו (זח"א רכא, א).

אשרי העם שככה לו, שככה, הוא מלשון וחמת המלך שככה (אד"ר קלג, א, בתקונא חמשה), והוא מה שנשתככו הדינין והגבורות דהדין ומשפט שמראש השנה עד יום הכיפורים, על ידי התשובה,

גם, שככה הוא כמו שהש' יהיה בש' שמאלית, שהוא מלשון סככה, והוא סכך הסוכה,

אשרי העם שהוי' אלקיו, הוי' ז"א, אלקיו מלכות, הוא הלולב ומיניו, ז"א, והאתרוג, מלכות.

או יתפרש,

אשרי העם שהוי' אלקיו, על ידי הד' דברים, הלל סוכה אתרוג לולב, שהם לנגד הד' אותיות דשם הוי', חכמה בינה ז"א ונוקבא.

(או, הלולב ומיניו והאתרוג, שהם לנגד הד' אותיות דשם הוי').

והוי' גופא הוא אלקיו, כי הם רשימין ברשימין דמלכא קדישא, זה אלקיו, שמתייחד עליהם וניכר בהם.

(הערות לזהר א עמ' רטז)

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ, וְגִבּוֹרְתְּךָ יְדַבְּרוּ

כבוד מלכותך יאמרו, הכבוד דהמלך, הוא הכתר שמכתירין אותו, כי כדי שיתהוו ביי"ע, שאין מלך בלא עם, הנה ראשית כל צריך להיות העונג והרצון למלוך, וזהו כתר מלכות, שכתר הוא העונג והרצון.

וגבורתך ידברו, הוא הגבורות שבמלכות,

כי כדי שיתהוו הנבראים, צריך להיות גבורות דוקא, שענינם להעלים ולהסתיר, שאז יכול להיות התהוות הנבראים.

ובכבוד, שהוא הכתר, כתיב יאמרו, אמירה רכה, שהוא חסדים,

ובגבורתך כתיב ידברו, שדבור הוא קשה, גבורות.

(ליקוטים ואגרות עמ' תח)

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמְרוּ, וְגִבּוֹרְתְּךָ יְדַבְּרוּ. לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם
גְּבוּרָתְךָ, וְכְבוֹד הָדָר מַלְכוּתְךָ. מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֲלָמִים,
וּמִשְׁלֶתְךָ בְּכָל דּוֹר וָדָר

כל בנין המלכות בתהלה לדוד, נרמז בהג' פסוקים שבהאותיות כל"ם, שהוא אותיות מל"ך.

ומלך הם האותיות למפרע,

כי עיקר בנין המלכות הוא מהגבורות, ובהגבורות הסדר הוא דפוחת והולך, הסדר דלמפרע (על דרך דעת בית שמאי בנר חנוכה).

ובאמת הוא למעליותא מה שהוא בסדר למפרע,

כי אם לא כן, הוא פלם, שהוא כליה ח"ו, שנמשך מתוקף הגבורות, כשהם דינים קשים.

ועל דרך זעמו של הקב"ה רגע, שהיה בלעם יכול לומר אז פלם (ברכות ז, א ובתוספות שם).

ואל תתמה, אם בסדר ישר הם גבורות קשים, מכל שכן בסדר דאחוריים ולמפרע,

הוא כי בסדר ישר הם הולכים ומתרבים, אם כן זהו ריבוי גבורות, מה שאין כן למפרע, הם הולכים ומתמעטים.

גם, על דרך אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

(ליקוטים ואגרות עמ' תט)

ה' שִׁמְרָ אֶת גְּרָמֵינוּ

דרש רבי זירא במחוזא, גר מותר בממזרת, רגמוהו כולי עלמא באתרוגיהו (קידושין עג, א).

כתיב ה' שומר א"ת גרי"ם, תיבת אתרגי"ם, הרי כתיב שה' שומר אותם,

ורבי זירא, שאדרבה דרש שמותרים בממזרת, ולא יודבקו בקהל ישראל, רגמוהו באתרוגים.

(תורת לוי יצחק עמ' קסה)

בֹּנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה', נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָסוּ. הָרוּפָא לְשָׁבוּרֵי לֵב, וּמַחְבֵּשׁ לְעֵצְבוֹתָם

הלא ה' זו חטאנו לו . . ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו, ובשעתא דזמין קב"ה למפקד על עמיה . . הה"ד בונה ירושלים ה' . . נדחי ישראל יכנס . . וכדין הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, דא תחיית המתים (זח"א קלד, ב).

חטאנו, הוא מה שעברו על מצות לא תעשה, שהוא שעשה איזה פעולה רעה, וכן קרבן חטאת, שנקרא חטאת, הוא על מצות לא תעשה דוקא. ומצות לא תעשה, שמור, הם במלכות, שמור לנוקבא, וכשעברו על מצות לא תעשה, הוא מה שפגמו במלכות.

לא אבו בדרכיו הלך, הוא מה שלא קיימו מצות עשה, כי קיום מצות עשה נקרא הליכה בדרכיו. ומצות עשה, זכור, הם בז"א, זכור לדכורא, וכאשר לא קיימו מצות עשה, הוא מה שפגמו בז"א.

ולא שמעו בתורתו, הוא מה שלא למדו תורה, היינו שלא שמעו קול תורה, ולימוד התורה הוא בבינה, ומה גם שמיעה בתורה, שפירוש שמיעה הוא הבנה, היינו בינה, כי שמיעה הוא בבינה, וכאשר לא הבינו ושמעו בחינת תורה, הוא מה שפגמו בבינה.

ולעת הגאולה יתוקן כל זה,

בונה ירושלים ה', הוא תיקון ובנין המלכות, התיקון למה שפגמו במלכות בעברם על מצות לא תעשה, בחינת גבורות, כי בנין ירושלים הוא מהגבורות (עי"ר הוא מספר מנצפ"ך, גבורות).

נדחי ישראל יכנס, הוא התיקון לכך שישראל, ששרשם מז"א, לא קיימו מצות עשה, ולכן הלכו בגלות.

הרופא לשבורי לב, דא תחיית המתים, תחיית המתים הוא מבינה (כי תחיית המתים נתקנה בברכת אתה גבור, שלנגד יצחק, בחינת בינה, ונאמר שם מי כמוך בעל גבורות, בעל גבורות הוא בינה), ועל ידי שלא שמעו בתורתו מתו, כי תורה היא תורת חיים (וכשעוסק בתורה אין מיתה, כמו בדוד בשבת פרק כמה מדליקין, וברכה בר נחמני בפרק השוכר את הפועלים), ודוקא כשיש בחינת שמיעה בתורה, וכמו שכתוב שמעו ותחי נפשכם, התיקון הוא שיהיה תחיית המתים מבינה, בחינת שמיעה, וכמובן.

(הערות לזהר א עמ' פו)

הַשֵּׁם גְּבוּלְךָ שְׁלוֹם, חֶלֶב חֲטִיִּים יִשְׁבִּיעֶךָ

בקרבנות חג השבועות יש דבר חדש שאינו בכל המועדים, והוא שתי הלחם ושני כבשי זבחי שלמי צבור,

שתי הלחם חמץ המה, שאין זה בכל מנחות הצבור, שכולם באות מצה (שאין זה אפילו בתודת יחיד, ששם יש שלשים חלות מצה גם כן).

והם טעונות תנופה יחד, הלחם עם הכבשי שלמים, היינו שהם שייכים זה לזה,

והם כפולים, שתי לחם ושני כבשים.

הוא על דרך מה שכתוב השם גבולך שלום, חלב חטים ישביעך,

הרי ששלום וחלב חטים שייכים זה לזה.

והנה שלמים הוא מלשון שלום, ושתי הלחם הוא מחטים, והם חלב חטים, כמו שכתוב סלת תהינה, וסלת הוא המובחר, היינו החלב, גם הם חמץ, שבחמץ מתגלה הטעם והעונג שבחטים, מה שאין כן מצה, אם שגם היא מחטים, אין בה טעם, ונקראת לחם עוני, שהוא ההיפך דחלב ומובחר.

וכתיב על כל זה ישיב, הוא חג השבועות, שאחד מהפירושים דשבועות הוא מלשון שביעה, דהיינו שביעה מאכילה, כי הכל מודים בעצרת, דבעינן לכם.

ושבועות לשון רבים, הוא כי יש שני לחמים, וכן שני כבשי שלמים.

גם, הלחם והכבשים יחד הוא ב' שביעות.

(ליקוטים ואגרות עמ' שסא)

הָלֵלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם . . הָלֵלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ

בהילולי השמים, כתיב על כל אחד בפני עצמו הללו, הללו את ה' מן השמים, הללוהו במרומים הללוהו כל מלאכיו גו' וכן הלאה, עד הללוהו שמי השמים גו',

ועל כל צבא הארץ כתיב הלל א', הללו את ה' מן הארץ תנינים גו' אש וברד גו' ההרים גו' עץ פרי גו' עד זקנים עם נערים, על כולם כתיב הללו א'.

והוא ענין פנים ואחור,

פנים לשון רבים, שהבחינות שבפנים, כל בחינה ובחינה הוא בחינה בפני עצמה,

והבחינות שבאחור, הם כולם יחד.

וכמו כן שמים וארץ, הם בחינת פנים אחור.

וכן מצינו על דרך זה בתפילין,

שבתפילין של ראש, בז"א, שהוא בחינת פנים, שמים, לכל פרשה יש בית בפני עצמה,

ובתפילין של יד, במלכות, שהוא בחינת אחור, ארץ, כל ד' פרשיות הם בבית א'.

וכן בחשן ואפוד, שהם גם כן בחינת פנים ואחור, כי החשן היה בצד הפנים, על לבו, והאפוד באחור,

הנה בחשן היו השבטים חקוקים כל שבט ושבט על מין אבן בפני עצמה, שהיו י"ב מיני אבנים,

ובאפוד, היו כל שמות השבטים חקוקים על מין אבן אחת, שהם.

(הערות לזהר א עמ' ריד)

חֶק נָתַן וְלֹא יַעֲבֹר

פירוש חק הוא גבול ומדה, שעד פה תבוא ולא יעבור, וכמו חק נתן ולא יעבור,

והיינו גבורות, שמצדם הוא מדה וגבול, שעד פה תבוא ולא יותר,

וחק הוא אותיות ח' ק',

שניהם תמונתם כתמונת ה', והשינוי הוא ברגל השמאלי,

בה', הרגל השמאלי קצר מרגל הימין,

ובח', הוא שוה, שמתארך למעלה,

ובק', הוא מתארך למטה,

והיינו, הרגל הימני הוא חסד, שהוא חד אריך, והרגל השמאלי,

שקצר בה', הוא גבורה, שהוא חד קציר,

וח"ק, שאותיות אלו רומזים על גבורות, זהו שבהם מתארך הרגל

השמאלי, להורות על בחינת גבורות, דהיינו שהם בחינת גבורות בעיקר,

לכן בהם נתארך הרגל השמאלי, הרומז כל גבורות.

חק"ק, הוא מספר יצח"ק, בחינת גבורות,

גם יצחק נקרא חק, כמו שאומרים וחק בשארו שם, שקאי על יצחק,

וסופי אותיותיו הוא חק.

(הערות לזהר ב עמ' שכט)

כָּל הַנִּשְׁמָה תִּהְיֶה יָהּ

כל הנשמה תהלה, ראשי תיבות כה"ת,

ודוד סיים ספרו תהילים במספר הזה,

כי תכ"ה הם האותיות שאחר שם שדי, שביסוד, ואחר יסוד הוא מלכות.

והוא מספר גו"ר ארי"ה, יהודה, כי דוד בא מיהודה.

(תורת לוי יצחק עמ' רי)

בְּרוּךְ ה' מְצִיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּהָ . . וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ
לְעוֹלָם, וַיִּמְלֹא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ, אָמֵן וְאָמֵן

ברוך ה' מציון, הוא מה שנמשך מציון, יסוד ז"א,

וגם רומז על כל הששה מדות דז"א, שהם ו' פעמים הוי"ה, גימטריא ציו"ן.

שוכן ירושלים, הוא מה שנמשך מציון לירושלים, דהיינו למלכות, בחינת כנסת ישראל.

וברוך שם כבודו לעולם, שם כבודו, הוא מלכות, הוא ברוך ונמשך לעולם הבריאה,

וימלא כבודו, מלכות,

את כל הארץ, הוא יצירה ועשיה, כל, ביצירה, הארץ, בעשיה.

ולנגד שניהם אמר אמן ואמן, אמן א' ביצירה ואמן ב' בעשיה,

אמ"ן, הוא מספר הוי"ה אדנ"י,

ויש שילוב אדני בהוי", ששם הוי"ה הוא העיקר, הוא ביצירה, והוא אמן הא',

ויש שילוב הוי"ה באדני, ששם אדני הוא העיקר, הוא בעשיה, והוא אמן הב',

(עיין לקוטי תורה ד"ה מה טובו סוס"ב).

ובבריאה אמר שם כבודו,

שם, הוא בינה,

כבודו, הוא כבוד ו', כבוד, מלכות, ו', ז"א,

הנה בבריאה מתלבשת בינה, הכוללת גם זו"ן, כמו שבינה נקראת הוא (זח"ג קפג, ב),

ה', מלכות,

ו', ז"א,

א', בינה,

ש"ם כבוד"ו, הוא מספר חשמ"ל, כי ההמשכה לבריאה הוא על ידי החשמ"ל שבין אצילות לבריאה, שהוא מבינה.

וביצירה ועשיה אמר רק כבודו, כבוד ו', כבוד, מלכות, בעשיה, ו', ז"א, ביצירה.

ומפני שבפירוש כתוב כבוד, מלכות, וז"א נרמז רק באות ו',

כמו כן באת כל הארץ, שקאי על יצירה ועשיה, בפירוש כתוב הארץ, עשיה, ויצירה נרמז רק בתיבות את כל.

(הערות לזהר ב עמ' רנט)

לְךָ ה' הַגְדוּלָה וְהַגְבוּרָה

עיקר ענין יציאת מצרים היה על ידי בחינת גבורות, כמאמר רז"ל (ברכות נח, א) והגבורה, זו יציאת מצרים,

וכן דרשו שם והגבורה, זו מכת בכורות, שהיה ביציאת מצרים.

ולמדו זה ממה שכתוב וירא ישראל את הید הגדולה גו',

ולכאורה, גדולה הוא מדת החסד,

ויש לומר, הגדולה הזה ירמוז על גבורות, דהיינו בינה, מקור הגבורות, וכמו שכתוב הבו גודל לאלקיננו, אלקינו, בינה (עיין מאורי אור מערכת גדל).

ויציאת מצרים היה מבינה, שלכן נאמר יציאת מצרים בפרשת והיה כי יביאך, שהוא לנגד בינה, עלמא דחירו (עיין זח"ג רסט, ב).

(הערות לזהר ב עמ' רעט)

לְךָ ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמְתַּנְשֵׁא לְכָל לְרֹאשׁ

ממלכה, הוא בחינת המלכות כמו שהיא באצילות,

והמתנשא לכל לראש, הוא כמו שנעשית מקור לבריאה.

(הערות לזהר ב עמ' קסט)

וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ

שרש העשירות הוא מבינה, כמאמר הרוצה להעשיר, יצפין, שלחן בצפון,

וכן והעושר והכבוד מלפניך,

עושר, הוא בינה,

וכבוד, מחכמה.

(הערות לזהר ב עמ' סד)

וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כּוֹלָם

אל תקרי מהוה אלא מחיה, דהיינו יש מאין, ואתה הן בחינת האותיות מאל"ף ועד תי"ו, והה"א היא ה' מוצאות הפה, מקור האותיות (תניא, שער היחוד והאמונה פ"ב).

כתיב ואתה, בו',

ו' הוא תפארת, אות אמת (זוהר ר"פ ויקרא),

דהיינו, כי אתה, מלכות, מחוברת לו' דתפארת, אמת,

כי אם היה הדיבור נפסק ממקורו ח"ו, לא היה יכול להוות ולהחיות תמיד.

וכפירוש האריז"ל על לעולם הוי' דברך נצב בשמים, שדברך, כתר מלכות, נצבת לעולם בתפארת דז"א, הנקרא שמים.

(הערות לתניא עמ' כה)

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' אֶחָד

שפת אמת אלין ישראל, דאינון שפת אמת, ה' אלקינו ה' אחד (זח"ב קפח, א).

הרי שאמת הוא בחינת הוי' אחד, שהוא האמת האמיתי, וההיפך מזה הוא כזיב, מלשון שקר וכזב, וזהו שכזי"ב מספרו כמו הוי"ה אח"ד, והיינו שהוא לעומת הוי' אחד.

ועיין שם בזהר, וכלא איהו אמת ורזא דאמת,

דהיינו, אמת, שהוא ראש ואמצע וסוף של הכ"ז אותיות, רומז על הקב"ה, שכתוב בו אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, באמצעיתא (מדרש רבה פרשת וישלח, עיין שם, לקוטי תורה ד"ה ראשי המטות),

על זה רומז הג' שמות הוי' אלקינו הוי',

הוי' הא', על שם אני ראשון,

הוי' הב', על שם אני אחרון,
אלקיננו, שבאמצע בין ב' הוי"ו"ת, על שם ומבלעדי אין אלקים,
באמצעיתא,
והכל הוא אחד.
ורזא דאמת הוא, מה שראשי תיבות הוי' אלקיננו הוי' הוא יא"י,
מספר אהי"ה, אהי"ה פעמים אהי"ה הוא מספר אמ"ת במכוון.
(תורת לוי יצחק עמ' קצג)

ה' אֶחָד

הסטרא אחרא וקליפה רוצים להחליף ח"ו מד' רבתי דאחד, בר'
רבתי דאל אחד, שתהיה ר' ח"ו, והוא מה שהסטרא אחרא רוצה לעשות
מד' ר', שיעשה אחד.
זהו כל המוסיף גורע,
כל המוסיף,
הוא מה שר' מספרו יותר על ד' במספר קו"ץ,
גורע בכתיבה,
מה שנחסר הקו"ץ בהר' לנגד הד', שיש בו עוקץ מאחוריו.
(תורת לוי יצחק עמ' רה)

וְאִסְפַּתְּ דִּגְגָן וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ

בפסוק זה מרומז עניני הגאולה והנסים שקרו לישראל בפסח, פורים
וחנוכה.

דגגן, רומז על פסח, כי תחילת הגלות נרמז בחלומו של יוסף אשר
ראה מאלמים אלומים, היינו דגן, ואחר כך, כשהיו שבע שנות הרעב, ירדו
בני ישראל למצרים לשבור בר, דגן, ולבסוף נגאלו כאשר משארותיהם
צרורות בידם, שוב דגן.

תירושך, מכוון על פורים, כי גזירת המן היתה לסיבה שבני ישראל
נהנו מסעודתו של אחשורוש ושתו יין אסור, ואחר כך קרה הנס על ידי
אסתר המלכה בעת משתה היין עם המלך אחשורוש, ואחת ממצות היום
היא לשתות יין עד דלא ידע.
ויצהרך, קאי על חנוכה, כי נס חנוכה היה על ידי שטמאו כל השמנים,
ואירע הנס שמצאו פך אחד שמן טהור בחותמו של כהן גדול.
(תולדות לוי יצחק ח"ג עמ' 842)

וְקִשְׁרֹתֵם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵכֶם גּו' וְלִמְדֹתֵם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם

לעיל כתיב השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם גו' ושמתם
את דברי אלה גו', שהוא ענין התשובה,
לכן כתיב בתחלה וקשרתם גו', ואחר כך ולמדתם גו', מעשה קודם
לתלמוד, כי בבעל תשובה צריך להיות מתחלה מדות ואחר כך שכל.
(הערות לתניא עמ' לב)

עֲזַרְתָּ אֲבוֹתֵינוּ

עזר הוא במלכות,
כי אשה נקראת עזר, כמו שכתוב אעשה לו עזר כנגדו,
ועזר"ת גימטריא או"ר מי"ם רקי"ע במכוון,
הוא מה שנמשך מאור מים רקיע, חב"ד, לבנין המלכות.
(ליקוטים ואגרות עמ' שלג)

אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב . . מִגֵּן אֲבֹרָהֶם

בברכת אבות אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב,
וחותמין ומסיימין באברהם, מגן אברהם (פסחים קיז, ב).

הרי שאברהם הוא מלפנים ומאחור, ובנתיים הוא יצחק ויעקב,
 על דרך זה בהקולות דשופר, תקיעה שברים תרועה תקיעה,
 תקיעה, בחינת אברהם, מלפניה ומלאחריה,
 ובנתיים הוא שברים, בחינת יצחק, ותרועה, בחינת יעקב.
 וכמו כן, בשם ע"ב, היוצא מהג' פסוקים ויסע ויבא ויט, ישר הפוך
 וישר, שהם לנגד הג' אבות, חסד גבורה תפארת,
 מכל מקום, כללות שם ע"ב הוא בחסד, ומספרו חס"ד,
 יען כי חסד הוא הגדול שבכולם, והוא יומא דאזיל עם כולו יומין,
 והתכנסותם דחג"ת יחד, הוא על ידי חסד, כי פעולת החסד לקרב, כמו
 ימין מקרבת, ולחבר, כמו מים המחברים.
 והוא כמו שכתוב אחר נדיבי עמים נאספו, שקאי על כל הג' אבות,
 חג"ת (זח"ג כו, א), עם אלקי אברהם.
 (תורת לוי יצחק עמ' תיד, הערות לזהר א עמ' כו)

הַטוֹב בִּי לֹא כָּלֹ רַחֲמֶיךָ, הַמֵּרַחֵם בִּי לֹא תָמוּ חֲסָדֶיךָ

חיבר יחד טוב עם רחמין, ומרחם עם חסדיך,
 כי אברהם ויעקב, חסד ורחמים, שייכים זה לזה,
 ובחסד יש ב' בחינות, טוב וחסד,
 טוב, הוא כאשר החסד הוא גנוז,
 וחסד, הוא כד אתפשט (זח"ב קסח, ב, ועיין במקדש מלך שם),
 וכמו כן ברחמים תפארת יש ב' בחינות,
 שלישו העליון מכוסה,
 וב' שלישו התחתונים מגולים.
 לכן חיבר טוב, שהוא גנוז, עם רחמין דשליש העליון תפארת,
 והמרחם דב' שלישו התחתונים תפארת עם חסדיך המתפשטים.
 (תורת לוי יצחק עמ' ריז)

הַטוֹב בִּי לֹא כָּלֹ רַחֲמֶיךָ, הַמֵּרַחֵם בִּי לֹא תָמוּ חֲסָדֶיךָ

יסוד נקרא טוב, כמו שכתוב אמרו צדיק כי טוב, וביוסף, יסוד, כתיב
 בן שבע עשרה שנה, מספר טו"ב,
 ויסוד תלוי בתפארת, כי נמשך ממנו, תולדות יעקב יוסף.
 זהו הטוב, יסוד,
 כי לא כל רחמין, דתפארת.
 וטוב תלוי ברחמין דתפארת, ורחמים דתפארת תלוי בחסד
 דאברהם,
 כי הרי אברהם נקרא אב דיעקב, כמו שכתוב בפרשת ויצא אני ה'
 אלקי אברהם אביך (מה שאין כן על יצחק, גבורה, לא כתיב שם אביך).
 זהו המרחם, תפארת,
 כי לא תמו חסדיך, חסד דאברהם.

(תורת לוי יצחק עמ' ריז)

כָּל אֲרָחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֶת

כל ארחות ה' חסד, קאי על התרי"ג ארחין דפקודי דאורייתא, שכולם
 הם בחינת המשכת חסדים, היינו גילוי אור אין סוף.
 אך מחסדים בלבד יכול להיות יניקה ללעומת זה ח"ו, כמו אברהם
 שיצא ממנו ישמעאל, ולכן צריך להיות בחינת אמת גם כן, קו האמצעי,
 וכמו שכתוב ליעקב אשר פדה את אברהם, שיעקב הוא בחינת אמת.
 ובאברהם גופא כתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה גו' ושמרו דרך ה'
 לעשות צדקה ומשפט,
 צדקה, הוא קו הימין, השפעת החסדים,
 ומשפט, איהו רחמי, קו האמצעי, בחינת אמת.
 (הערות לזהר א עמ' רז)

מָהֵר יִקְדְּמוֹנוּ רַחֲמֶיךָ, כִּי דָלוֹנוּ מְאֹד

דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין דכשרין (זח"א רכט, ב).
עובדין טבין, הוא מצד החסדים, כי טוב הוא חסד, והוא שאין מעצור
לרוח נדבתו בין בצדקה ובין בתלמוד תורה ושאר מצות, ולא די לו לצאת
ידי חובתו בלבד כו',

ועובדין דכשרין, הוא מצד הגבורות, שהוא רק כשר בלבד, שדי לו
מה שחייבתו התורה בפירוש,

והיינו המדות דחסד וגבורה, בחינת אברהם ויצחק (כמו שכתוב באגרת
הקודש פי"ג ד"ה מה רב טובך).

זהו כי דלוננו מאד, דקדק לומר מאד, היינו שלא רק שדלוננו מעובדין
טבין דחסד, שאין בנו מי שאין מעצור לרוח נדבתו כו', אלא שדלוננו גם
מעובדין דכשרין, לכל הפחות, שממדת הגבורה, שגם זה אין בנו,
והיינו דלות, שאין לו לא כסף, חסדים, ולא זהב, גבורות.

ולכן מהר יקדמונו רחמך, רחמים דתפארת, מדתו של יעקב.
וכתיב מהר, כי במדתו של יעקב, רחמים תפארת, הנה הוא בריח
התיכון המבריק מן הקצה אל הקצה, שאין שם מניעה ועיכוב כלל, והוא
במהירות, וכמו שכתוב ביעקב מה זה מהרת, הרי שביעקב הוא מהירות.

(הערות לזהר א עמ' רכו)

יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקֶּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ

קדש, קאי על חכמה,

וציון, קאי על יסוד ז"א, כידוע,

והנה, בינה נקראת מקבצאל, דרגא דכולא ביה, וכניש בגויה מגו
נהורא עילאה דחכמה, ומבינה נמשך ליסוד ז"א, כמו שכתוב ובניהו בן
יהוידע בן איש חי, דא צדיק חי עלמין, שהוא רב פעלים, ומהיכן הוא
נמשך, מקבצאל, בחינת בינה, כשמקבלת מחכמה (הקדמת הזוהר ו, א-ב,
ועיין במקדש מלך שם).

זהו ישלח עזרך מקדש, היינו שנמשך העזר מקדש דחכמה על ידי
בינה, הנקראת מקבצאל,

ומציון יסעדך, שמבינה נמשך לבחינת איש חי, יסוד ז"א, הנקרא
ציון, ומציון דיסוד נמשך לו הסעד.

(הערות לזהר ב עמ' שי)

וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל

קדוש, הוא תפארת, הכולל חסד וגבורה,

אתה, הוא כהן, חסד, כמו שכתוב אתה כהן לעולם (ועיין בזח"ג קצג,
ב),

ואתה רומז גם על גבורה, כמאמר אתה גבור (כמו שכתוב בכוונות
אתה גבור).

גם יש לומר,

אתה, חסד,

ו' דואתה, מרבה גבורה, כמו שמות דיצחק מלא ו', כי גבורה הוא
ספירה הו', הן מלמעלה למטה (כתר, חכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה),
והן מלמטה למעלה (מלכות, יסוד, הוד, נצח, תפארת, גבורה),

וחג"ת הוא היושב,

וכמו שכתוב וישב אברהם בבאר שבע,

וכתיב וישב יצחק עם באר לחי רואי,

וכתיב וישב יעקב,

הרי שחג"ת הם היושבים,

והיכן הוא יושב, בתהלות ישראל,

תהלות הם הנוקבין,

והוא כמו שכתוב על בית המקדש, בחינת מלכות, מכון לשבתך, שהוא בחינת כסא לישיבה, כוננו ידיך, שהג' ידות, חג"ת, מכוונים אותה והיא מקבלת מהם. (תורת לוי יצחק עמ' שלא)

לִּוְלִי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ, בְּקוֹם עֲלֵינוּ אָדָם

בקום עלינו אדם, אדם ולא מלך (זה המן, רש"י) (מגילה יא, א). אחרי בקום עלינו אדם כתיב אזי המים שטפנו גו' אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, המי"ם בגימטריא המ"ן, היינו שהמן רצה לשטוף את ישראל במים הזדונים. (ליקוטים ואגרות עמ' קעט)

אָזִי חַיִּים בְּלַעֲנוּ . . אָזִי הַמִּים שְׁטַפְנוּ . . אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַזְדוֹנִים

יש המתים דמלכי ז"א דתהו, שהם ז' מלכי אדום שכתוב בהם מיתה, וי"א אלופי עשו, שגם כן שרשם מתהו, וזה מה שכתוב אזי חיים בלענו, אזי המים שטפנו, אזי עבר על נפשנו גו', אזי דוקא, שהוא ז' י"א.

וכתיב כאן ג' פעמים אזי, יש לומר, לנגד אורות ניצוצין וכלים דתהו. או יש לומר, לנגד הג' מלכים הראשונים דתהו, שבהם היתה השבירה גדולה ביותר, והם הכלל דתהו, זהו אזי חיים בלענו, בלענו דוקא, מהמלך בלע, דעת דתהו,

אזי המים שטפנו, מהמלך יובב, חסד דתהו, זהו מים, שהוא חסד, אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, כאן הוסיף לומר הזדונים, כי זהו מים דגבורות, מהמלך חשם. (תורת לוי יצחק עמ' שמא)

אָזִי חַיִּים בְּלַעֲנוּ . . אָזִי הַמִּים שְׁטַפְנוּ . . אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַזְדוֹנִים

איתא בעץ חיים (שער המקיפים פ"א), שישנן ג' בחינות, אור פנימי, מקיף החוזר (היינו מה שנכנס האור בבחינת אור פנימי בהכלי, ולא יכלה הכלי להכילו, כי נתמלאה על כל גדותיה ויצא לחוץ, בבחינת אור מקיף החוזר), מקיף הישר.

ומובן שג' בחינות אלו ישנם בסטרא דקליפה גם כן, וזהו אזי חיים בלענו, הוא בחינת אור פנימי, כי מזון הנבלע הוא בחינת אור פנימי,

אזי המים שטפנו, הוא בחינת מקיף החוזר, והיינו שטפנו, אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, הוא מקיף הישר. (תורת לוי יצחק עמ' תה)

כָּל הַשּׁוֹנֶה הַלְכוֹת בְּכָל יוֹם מוֹבָטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר הַלִּיכוֹת עוֹלָם לוֹ, אֵל תִּקְרִי הַלִּיכוֹת, אֵלָּא הַלְכוֹת הַלִּיכָה, הוא בבינה, (ישיבה הוא בעלמא דנוקבא דמלכות, באשה קראו מושב, עמידה

הוא בעלמא דדכורא, בז"א, והליכה הוא בבינה,

והיינו גם כן מה שבשלש רגלים, שהם מבחינת בינה, ונקראו בשם רגלים, יש בהם מצות ראייה, הוא יכול מי שיכול לעלות ברגליו, הרי שהליכה הוא בחינת בינה.

ועצם המלה הלך,

ה', הוא ה' ראשונה, בינה,

וכלול מ' דחכמה (כמו וחכם בבינה, י' דמילוי הה'), נעשה מספר ל"ך, חמישים שערי בינה,

ובבינה הוא שם אהי"ה, עם אחוריו, בוכ"ו, הוא מספר הל"ך).

ועולם הבא הוא בינה.

לכן, כל השונה הלכות, שהיא מלשון הליכות, שהם תורת אמך, דבינה, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, דבינה.

(תורת לוי יצחק עמ' קסט)

תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם

שלום הוא בחינת מוחין,

והראיה, כי על תורה כתיב או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי גו', ותורה הוא בחינת מוחין (עיין בקהלת יעקב מערכת שלום א'),

כי שלום הוא התכללות, וכל התכללות הוא מצד המוחין, מה שאין כן הז' תחתונים, בעצם הם ענפין מתפרדין זה מזה,

והראיה מז' תחתונים דתהו, שהם בסוד רשות הרבים, ענפין מתפרדין.

והיינו מה שתלמידי חכמים, שיש בהם מוחין, מרבים שלום בעולם, כי שלום הוא מצד המוחין.

(תורת לוי יצחק עמ' ערד)

וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךְ

לימוד נגלה דתורה הוא העסק בבירור הניצוצין, בחינת עץ הדעת טוב ורע, שצריך מתחלה להסיר את הקליפות המעלימים ומכסים, והוא ענין הקושיות, ואחר כך מתגלה השלום.

והוא כמו בחינת ורב שלום, היינו שמבחינת ורב, ריבוי ופירוד, עושה שלום.

והיינו, מתחלה הוא בחינת מלחמה, מלחמתה של תורה, ואחר כך נעשה אהבה, וכמו שכתוב בספר מלחמות ה', את והב (אותיות ואהבתה) בסופה, וכן לא יבושו כי ידברו את אויביו בשער (כדאיתא בקידושין ל, ב).

(הערות לזהר א עמ' קפט)

וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךְ, אֵל תִּקְרִי בְּנִיךְ אֱלֹא בּוֹנִיךְ

היינו, שתלמידי חכמים העוסקים בתורה הם הבונים את ירושלים, וקיומה הוא על ידי תורה.

ומכל מקום צריך להיות שלום גם כן, כי הרי בבית שני, שהיה לימוד התורה הרבה, עם כל זה נחרבה מפני שנאת חנם, שהוא היפך דשלום,

והיינו מה שכתוב ורב שלום בניך, שאל תקרי בניך אלא בוניך, הוא שעם בחינת בוניך צריך להיות ורב שלום, הרבה שלום.

והוא מדתו של אהרן הכהן, שכתוב ביה כי שפתי כהן גו' ותורה יבקשו מפיהו, ואהרן היה אוהב שלום ורודף שלום כו' ומקרבן לתורה.

(הערות לזהר א עמ' קיד)

וּשְׁכִינַת עֶזְו בְּנִבְחֵי מְרוֹמִים

מרומים, הם ההיכלות דבריאה, כמו שכתוב הללוהו במרומים, שקאי על בריאה, כידוע,

וגבחי מרומים, הוא ההיכל היותר גבוה דבריאה, דהיינו היכל קדש הקדשים,

ובו מלובש מלכות דאצילות, הנקרא שכינת עוזו, כי מלכות דאצילות מתלבשת בהיכל קדש הקדשים דבריאה (עיין בתניא פנ"א נ"ב).

(הערות לזהר ב עמ' ער)

וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלהים

הרי שבדעת, וידעת, שם הוי' הוא האלקים, שנעשה אחלפו דוכתי,

וכן כתיב אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים,

וכדאיתא בזה"ק (זח"א פו, ב), אחלפו דוכתי, דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, שהוא מה שאור הגבורה בכלי חסד ואור חסד בכלי הגבורה (עיין במקדש מלך שם),

והוא בעטרין דחסד וגבורה שבדעת, ששם יתכן ההתהפכות, יען הם במוח אחד דדעת, ושם הם מתהפכים ומתכללים יחד,

כי דעת פירושו התחברות, והיינו ההתחברות דחסד וגבורה שבו, שנעשה אחלפו דוכתי.

(תורת לוי יצחק עמ' צה)

וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלהים

בני ישראל הם מקו האמצעי, דעת, והיינו ישראל, שיר גבורה, אל חסד, והוא דעת, הכולל תרין עטרין דחסד וגבורה.

בנ"י ישראל, בגימטריא דע"ת הוי"ה הו"א האלקים, כמו שכתוב אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים, וכתיב וידעת גו' כי הוי' הוא האלקים.

(תורת לוי יצחק עמ' שנה)

ועל כן נקוה לך ה' אלהינו, לראות מהרה בתפארת עזך . .

לתקן עולם במלכות שדי

בתפארת עזך, היינו התחברות מלכות בתפארת, עזך, הוא מלכות (גימטריא מהיטבא"ל), ונכללת בתפארת,

והוא כמו שילוב אדני, מלכות, בהוי', תפארת.

ולכן אומרים נקוה כו' לראות כו', שישראל דוקא יכולים לראות זה הביטול דיחודא עילאה, דאחד, שהוא שילוב אדני בהוי', וכמו בפסוק שמע גו' אחד, כתיב ישראל דוקא.

ואומרים הוי' אלקינו, הוא כמו בפסוק שמע גו' כתיב הוי' אלקינו, והוא יחוד או"א, וכמו כן כאן, הוי' אלקינו, יחוד או"א.

ונקוה לו, ליחוד או"א, להמשיך ממנו יחוד זו"נ (כי נקוה הוא מלשון קו והמשכה), שהוא תפארת עזך, שילוב אדני בהוי'.

במלכות שדי, היינו התחברות יסוד ומלכות, ששדי, יסוד, הוא במלכות, והוא כמו שילוב הוי', דז"א, באדני, מלכות.

ואומרים לתקן עולם, כי שילוב הוי' באדני, יחודא תתאה, שייך לתיקון העולם, כמו בברוך שם כו' ועד, יחודא תתאה, אומרים לעולם, עולם דוקא.

(הערות לזהר א עמ' יח)

When the Germans invaded Hungary, my mother, her mother, three of her sisters and their children were taken to Auschwitz. My mother was the only one who survived; the others were immediately killed.

Upon arriving in Auschwitz she faced the evil Mengele, *yimach shemo*. He asked: "How old are you?" She replied: "I am eighteen", although that day was her fifteenth birthday. She could never understand why she had said that she was 18. But these words saved her life, as all those too young to work were killed. She used to say that Hashem put the words in her mouth.

In Auschwitz, she kept her faith firm. She never forgot the words of her *zaide*: "If you don't abandon Hashem, He won't abandon you. Always think of Hashem!"

For the first few weeks she wouldn't eat anything that wasn't Kosher. Then one of the *chassidische* men told her she must eat to survive.

There were six occasions on which she was selected for the gas chambers, but each time she miraculously managed to escape. On the last occasion, the girls realised where they were being taken to. One of them shouted: "Run for your lives!" My mother fell into a trench in front of the gates and other girls fell on top of her. When the Germans began firing, everything went quiet. At first she thought she'd been hit, but then she realised that another miracle had saved her life - the girls on top had been hit by bullets and she was protected by the bodies of those above her. After dark she crawled back to camp.

In this dreadful inferno, she felt Hashem's hand on her shoulder, guiding her to survival.

MY MOTHER

As a child, I thought that everyone's mother was like mine. I thought that every mother encouraged her children to eat with stories of how she had to search for potato peelings to avoid starvation.

As I got older, I realised that this was only one of the many things that made my mother unique. She was special in many ways.

A bearer of suffering, survivor of a nightmare, yet always positive and joyous, her faith intact, radiating hope and joy.

My mother became my role model, who I try to emulate.

I would like to share with you some of her life story, to give everyone the opportunity to learn from her.

My mother was born on the 15th of Sivan 1929, in the town of Visni-Sard between Munkatch and Chust. She had five brothers and four sisters (she was the second youngest). Her oldest sister was married with two young children.

Her upbringing was Chassidic, in accordance with the Hungarian tradition. Reb Yehuda Leib, her father, was a Spinker Chassid who strived to keep his family safe from the winds of Socialism and Zionism. Her mother, Ettel, was a *bas cohen*, a descendant of Rav Chaim Hakohen Rapaport, the *Av Bais Din* of Levov.

her to her two brothers in Budapest, where they had been with the partisans. They told her that she must go to her father in England (he had gone to Manchester before the German invasion to take his two eldest children, Zelig and Gershon, to Yeshiva). They felt that she must be looked after by her father.

When she disembarked in England, she knew only one phrase of English, taught to her by a cousin who was learning English: "You speak English?" She couldn't understand why the bus conductor looked at her strangely when she used it...

She was taken to the house of a *heimisha* person, who gave her nothing to eat but criticised the *tznius* of the clothing that she had been given in the DP camp. That negative example inspired her always to be friendly and welcoming to any stranger.

• • •

Her marriage to my father, יבול לחיים טובים וארוכים, was arranged by Rabbi Bentsion Shemtov and Rebbetsin Ashkenazi.

In the early years, our home, while not materially wealthy, was a happy one, where two people from different backgrounds, who hardly understood each other's Yiddish, learnt to respect each other's traditions and make a unified home. Even though the Russian Lubavitch lifestyle was very different from the one she had known, she supported her husband joyfully and followed his traditions, bringing her children up to be Shluchim of the Rebbe.

My mother always wanted her children to have the learning and education that she had been deprived of.

She worked very hard to supplement the modest salary of a *shochet* in those days; she sewed bags and engaged in various

There were many other miraculous events during this time.

Her mother had always told her: "If there is something you desperately want, fast on Mondays and Thursdays". So she used to fast on these days, praying that Hashem give her life to get out of the hell of Auschwitz.

After some time a friend encouraged her to join a transport to an ammunition factory in Nuremberg. She was moved from place to place and was finally liberated by the American army.

She was liberated on the second of May, exactly sixty one years to the day she was *niftar*.

• • •

After liberation she was asked where she wanted to go. Despite all she knew about the fate of her family, she said she wanted to go home, to Visni-Sard.

When she got there she found her non-Jewish neighbour, Mr. Miron, in the family shop. Miron was a good and kind man who had offered to take the children when the Germans came. My grandmother refused his offer, saying: "We will all die together as Jews".

My mother asked him for some soap. He handed her the soap wrapped in a piece of paper torn from a book. My mother saw that it was a page from her father's Shass. She ran out of the room in tears. Miron ran after her, calling: "Blima! What have I done?" She said: "Don't you realise? These are my father's holy books!" He apologised and put the set away. After this, she never went back again, despite a friend's encouragement to return and get things from the house.

Her surviving sister, Raizel, found her in Visni-Sard and took

us stories of how she affected their lives by her actions, kind words and beautiful smile.

One woman, who was on her way to Gateshead and had no relatives in England, told how my mother not only welcomed her and gave her food and accommodation, but also sent her food packages to Gateshead!

She was extremely active in *hachnosas kallah*. In addition, she prepared food for expectant and nursing mothers and sick people, particularly those who needed a special diet. This could often last for many months.

She would also arrange *sheva brochos* for those who had no families to do this.

My mother provided advice and support to many people, and spent a lot of time thinking about their problems. She was a practical person who looked for ways to improve the lives of those she met.

People of all ages and backgrounds found her easy to talk to and enjoyed her company.

She continued pushing herself to do all of this with the same vigor to the very end, despite being weakened by a serious health episode several years ago.

Her *ahavas yisroel*, *gmilus chesed* and *emuna* in Hashem, provide an example that we can all learn from.

יהי זכרה ברוך

(From a speech delivered by her daughter, Rebbetzin Refson, on the *shloshim*)

business activities, which in time enabled her to help her children and grandchildren.

As one of the first Lubavitcher couples to marry and set up home in London, they became involved with the Parents Association bazaars and fund raising for the new Lubavitch institutions.

We children were enrolled in the Lubavitch schools as they opened, and were always from the first to be involved in any new Lubavitch project.

She was totally devoted to her children and grandchildren, always thinking about them and trying to improve their lives, physically and spiritually. She would spend as little as possible on herself and as much as possible on her family and others.

My mother cared deeply for her family, staying in close contact and monitoring the progress of every child, grandchild & great-grandchild.

If anyone was unwell, my mother would be on the phone straight away with advice and help. She lost many nights of sleep over her children and grandchildren's welfare.

When anyone was having treatment, she would say *Tehilim* until she heard that they were better.

My daughter, Chavi, woke up from her anesthetic after having her tonsils out and saw Bubbe at the foot of her bed. She still has the picture clear in her mind, fifteen years later.

• • •

I remember her care and genuine concern for others, some of whom she barely knew. She would often call me in the late evening to ask: "What can we do about a *shidduch* for so and so?" Since she was *niftar*, more and more people are telling

על מצבתה נחרט:

פ"ט

האשה החשובה

מרת **בלומא**

בת ר' יהודה ליב ע"ה

ראסקין

אוד מוצל מאש דמחנה אוישוויץ
סייעה בהקמת מוסדות ליובאוויטש בלונדון
עסקה במרץ בהכנסת כלה ובגמילות חסדים
התמסרה ודאגה לילדי' ונכדי' באופן מיוחד
זכתה לראות דור ישרים מבורך
מקושרים לנשיא דורנו

ב"ק אדמו"ר מליובאוויטש

גלב"ע ד' אייר ה'תשס"ו

ת' נ' צ' ב' ה'

* * *

ולז"נ אמה מרת עטיא בת ר' שמואל ארי' הכהן ע"ה

אחי' ואחיותי'

חיים וואלף, רבקה וילדי', שיינדל ורחל
שנספו על קידוש ה' בימות הזעם ה'תש"ד

תי"ד